

наприклад, такі як: вільний доступ до моря, доступ громадян до лісів та інформація щодо стану довкілля тощо. Певною мірою екологічні права можуть бути обмежені у випадках, визначених Орхуською конвенцією. Питання залишається спірним, особливо при виникненні надзвичайних екологічних ситуацій, коли такі права мають бути захищені та поновлені [3, с. 25].

Таким чином, проаналізувавши чинне законодавство України пропонуємо під поняттям «екологічні права» розуміти сукупність юридичних засобів, а також можливостей, закріплених в законодавстві, які в свою чергу є самостійною групою прав, що спрямовані на задоволення потреб та інтересів громадян у галузі використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
2. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Краснова М. В., Краснова Ю. А. Реалізація та захист екологічних прав громадян: теоретико-правові аспекти: наукове видання. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2021. 148 с.

Гільтай Анастасія Володимирівна,

*студентка 2-го курсу факультету судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права *Караханян К. М.*

ОСНОВНІ ЗМІНИ У ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації на територію України відбулися численні зміни у кожній сфері суспільства. Оскільки ворог з першого дня здійснював окупаційні дії щодо земельних ресурсів України, це змусило законодавців внести зміни в регулювання земельних відносин. Зокрема, це

пов'язано із нормою, що зазначена в статті 14 Конституції України, відповідно до якої земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [1].

Під час дії воєнного стану до нормативно-правових актів, які покликані регулювати суспільні земельні відносини, вносилися зміни безліч разів. Деякі з нововведень уже були послаблені, інші ж, видозмінені війною правовідносини, передбачають нове регулювання.

Зокрема, 24 березня 2022 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-IX. Основна мета даного Закону – спростити процедуру набуття права користування на земельні ділянки сільськогосподарського призначення під час воєнного стану, з метою їх раціонального використання для ведення сільськогосподарського виробництва та забезпечення продовольчої безпеки нашої держави.

Прийняття вказаного Закону передбачає поновлення договорів оренди, суборенди, емфітевзису, суперфіцію, земельного сервітуту, на один рік, строк користування земельними ділянками щодо яких закінчиться після скасування воєнного стану, щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення [2].

Також, у Законі визначаються умови щодо порядку формування нових земельних ділянок та складання документації, відповідно до якої буде здійснене таке формування. Зокрема, відтепер дозволяється формувати земельну ділянку з метою надання її в оренду без внесення відомостей про сформовану земельну ділянку до Державного земельного кадастру, тобто не потрібно проходити процедуру державної реєстрації та присвоєння їй кадастрового номера, з урахування технічної документації із землеустрою у зв'язку з інвентаризацією земель, яка складається на підставі рішення органу, відповідально за передачу в оренду земельної ділянки, та має бути затверджена цим органом. Тобто, згаданим Законом запроваджено новий порядок оренди земель сільськогосподарського призначення на час дії надзвичайного стану, оскільки тепер кадастровий номер земельної ділянки в договорі не зазначається, а ділянка визнається сформованою тільки на період дії договору оренди; встановлені земельним законодавством умови, щодо мінімального строку договору оренди з на даний час не застосовуються; право оренди не потребує державної реєстрації, але сам договір оренди повинен бути зареєстрований, таку дер-

жавну реєстрацію проводить районна військова адміністрація; наразі не проводяться земельні аукціони щодо права оренди, емфітевзису, суперфіцію на землі сільськогосподарського призначення державної або комунальної власності; не може бути поновлений або продовжений на новий строк договір оренди землі, укладений відповідно до чинного під час воєнного стану законодавства і розірваний у зв'язку із закінченням строку, на який його було укладено [3].

Проте, Закон № 2145-IX не зазначав, які саме земельні ділянки можуть передаватися в оренду під час війни. Тому, необхідним для регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану виявилось прийняття від 12.05.2022 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану» № 2247-IX, який виправляв недоліки та прогалини попереднього.

В ньому деталізуються вимоги щодо ділянок, які можуть бути передані в оренду в умовах воєнного стану. Зокрема, це земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які перейшли з державної до комунальної власності, однак право власності на які не було зареєстровано в Державному реєстрі речових прав. Окрім цього, даним законом встановлено механізм визначення та зміни цільового призначення земельної ділянки у період, коли функціонування Державного земельного кадастру призупинено [4].

Також, 14 травня 2022 року набрала чинності Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання ведення та функціонування Державного земельного кадастру в умовах воєнного стану» № 564 від 7 травня 2022 року. Дана постанова передбачає припинення доступу користувачів до Державного земельного кадастру у межах адміністративно-територіальних одиниць, які знаходяться в районі воєнних дій або розташовані у тимчасовій окупації російськими військами.

У тих адміністративно-територіальних одиницях, що не ввійшли до даного переліка появилися певні обмеження у здійсненні операцій у системі Державного земельного кадастру, зокрема: тільки державні кадастрові реєстратори Держгеокадастру мають права вносити відомості або ж зміни до них до Державного земельного кадастру; користувачі, які мали доступ до Державного земельного кадастру до початку воєнних дій, для продовження доступу повинні отримати схвальне рішення на основі власного звернення; а також більше не функціонує публічна кадастрова карта [5].

Війна принесла багато руйнацій, в тому числі і власникам або ж користувачам земельних ділянок. А тому законодавцю важливо було прийняти нормативно-правовий акт, який би передбачав можливість відшкодування завданих збитків. Саме таким кроком стало прийняття 20 березня 2022 року Постанови Кабінету Міністрів України, що встановлює основні критерії для надання оцінки завданім втратам. Необхідно визначити дійсні витрати на покриття збитків власникам земельних ділянок сільськогосподарського призначення, а так дійсні витрати на здійснення відновлюваних процедур земель.

Отже, варто зазначити, що держава змогла цілісно врегулювати зміни у земельних відносинах спричиненні воєнними діями. Дії законодавці в деяких аспектах спростило систему функціонування аграрного сектору, в той же час ним вводяться обмеження, що покликані зменшити зловживання суб'єктів земельних відносин. Також прийняті дії, які мають прискорити інфраструктуру України та створюють регулятивну основу для пришвидшеного відновлення нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України 2145-IX від 24 березня 2022 р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 31.
3. Земельні відносини в умовах воєнного стану. Інтернет-джерело від 26.09.2022. : веб-сайт. URL: <https://raiffeisen.ua/biznesu/blog/zemelni-vidnosini-v-umovah-voyennogo-stanu-412>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 14 травня 2022 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 2247-IX.
5. Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану. Інформаційне агентство «ЛІГА: ЗАКОН» від 02.06.2022. : веб-сайт. URL : https://jurliga.ligazakon.net/analytics/211625_osoblivost-regulyuvannya-zemelnikh-vdnosin-v-umovakh-vonnogo-stanu.